የኢትዮጵያ ሕዝብ ወረቀቱን ፈጅቶ፣ ጠገራታውን መትሮ፣ ልጁን አጥቶ፣ ሰብአናውን ተነጥቆ፣ ክብሩን ተገሥሦ፣ ሁሉን ነገር —አገሩን ጭምር— ለነፍጥ አስረክቦ የሰው ምስሉ ብቻ በቀረበት ባሁኑ ሁኔታም እንኳ በዚህች ታሪካዊ ሀገር አሁንም "ወታደር ጠበዱልም፣ ባላገር ይካስ" በተባለው ዓይነት ያለምንም ጠፍረት ድምፃቸውን አለስልሰው፣ ወደ ሕዝባዊ መንግሥት መሸጋገሪያው ድልድይ ወታደራዊ መንግሥት ብቻ እንደሆነ አበክረው የኢትዮጵያን ሕዝብ የሚማልዱ ወገኖች አሉ:: እነዚህ አማላጆች አንድም ሲወርዱ ሲዋረዱ ባህል ሆኖ የቆያቸው ወጋቸው እንዳይቀርባቸው ምኞታቸውን የሚገልጹ ወገኖች ናቸው፤ አለበለዚያ ደግሞ የኢትዮጵያ ሕዝብ ሳያባራ ከሚወርደበት መከራ ያላካፋባቸው ሊሆኑ ይችላሉ:: የሚያቀርቡት ዋነኛው ማጠየቂያ ሀገሪቱን አንድ አድርጎ ሊያቆይ የሚችለው፣ አገር የሚያረጋጋው ወታደሩ ነው የሚል ነው::—

አሁንም እንኳ የአረር ጢስ እንደ ጉም ሸፍኖት፣ ታንክና መትረየስ ጋርደት ያገር አንድነት በኸ ብሎ በሚታይበት ሰአት፣ ሀገሩ የሚለው ፅንሰ—ሐሣብ እየረቀቀ እየረቀቀ ሄዶ ለተርጓሚ ባስቸገረበት ወቅት፣ የሀገር አንድነትን የሚጠብቅ ወታደር ነው ብለው ለማሳመን የሚሞክሩ ብዙ ድካም ሊጠብቃቸው ነው:: ሠፊው ሕዝብ ተደራጅቶ ለሥልጣን ሲበቃ ይኸው ወታደር ጠመንጃውን ዘቅዝቆ ሥልጣኑን ለሕዝብ አስረክቦ ወደ ካምፑ የሚመለስ ነውም ይሉናል::—ይህ ቃል ኪዳን የዛሬ አሥራ አምስት ዓመታትም "ያለ ደም መፍሰስ እንከኗ ይወደም" በሚል ጣዕመ ዜማ እየታጀበ ተገብቶልን ነበር::—ያወደመው ግን የሀገሪቱን እንከን እድፍ ጉድፍ ሳይሆን የሠፊውን ሕዝብ ምርጥ ልጆች፣ የሰውን ልጅ መብት፣ የኢትዮጵያን ሕዝብ ሰብአና ነው::—የኢትዮጵያ ሕዝብ ጠብታ ደም ሳያፈስ፣ መልካም ፈቃዳቸው ሆኖ ሊለግሡት ቃል የገቡት ነፃነትና የሕዝብ ልዕልና አማርኛው ሌላ ሆነ::—

ሠፊው ሕዝብ ሳይነቃ፣ ሳይደራጅ፣ ሳይታጠቅ የመንግሥት ሥልጣን ሊረከብ አይችልም ቢባለና ተወቀሮ ተወቀሮ ነቃ፤ ተነጣጠረ፤ ፈለሰ:: የሰላሳ አሸካላ ዙሪያውን ተመምደበት እንደ ተፈነገለ ባሪያ ጠንገር እያፈጠበት አይሠሩ መሠራት ተሠርቶ ለፋሽስቶች የሥልጣን ኮርቻ ይሆን ዘንድ ተመቻችቶ ተደራጀ::—ውርደት ታጠቀ፤ ጠፍረት ተከናነበ::—

ዐውነተኛ የሕዝብ አንድነት መለሰኛው፣ መፈቃቀዱ መፈቃቀር፣ ዐኩልነት እንጂ ከጠመንጃ አፈ ሙዝ የሚወጣ ትፋት አይደለም::—በአፈና ኃይላት ታምቆ፣ በአፍአዊ ገጽታው ውኅደት ሥምረትን እያሳየ፣ በውስጡ እየነፈረ እየተብላላ፣ ቀስ በቀስ ኃይሉን እያከማቸ ጊዜውን ጠብቆ እንደ እሳተ ገሞራ የሚተነፍግ የሕዝብ ቁጣ፣ ያ ሕዝባችንን አላበሰነው የሚሉት ዴሞክራሲ "ቢከፍቶት ተለባ" መሆኑን እየከሠተባቸው በሥልጣኔ ተራመዱን የሚሉ ሀገሮች እንኳ የሀገራቸው አንድነት ከጥያቄ ምልክት እየወደቁባቸው ቀጥ አምባራቸው ሲጠፋ ማየት የወቅቱ አስተርእዮ ሆኗል::— "ከቀዳ የተሠራ ቤት በጅብ ጩኸት ይፈርሳል" እንደሚባለው ጠመንጃን ምሰሶው አድርጎ የተዋቀረ ያገር አንድነት የሕዝብን ዐመፅ ሊቋቋም ከቶ አይቻለውም::—

መንግሥት ስለተለወጠ ወይንም ስለተፈነቀለ፣ አንዱ ወርዶ ሌላው ስለወጣ ብቻ፣ ተኪ ወይንም ፈንቃይ ስለ ሕዝብ አንድነት፣ ስለ ሰላም፣ ስለ ዴሞክራሲ ለ[illegible] ባለ አንደበት የሕዝብን ስሜት እየኮረኮረ ስለ ሰበከ ብቻ በዚያ ሰበከት ሀገር፣ ሀገር ለመሆን ዋስትና አታገኝም::—ትምክህተኝነትን ወይም ጠባብነትን

★ ዲሞክራሲያ ★

የኢትዮጵያ ሕዝባዊ አብዮታዊ ፓርቲ ልሣን

ዲሞ ቅጽ 15 ፣ ልዩ እትም፤ መስከረም፣ 1982

ሰላም፣ ዲሞክራሲ በኢትዮጵያ፣ አቅጣጫው በየት?

የኤርትራ ጥያቄ፤

"መበደል መበደል ወታደር በዱላ፤
ግን ባላገር ይካስ"

ከኢትዮጵያ ጭቁን ሕዝብ ታሪክ ጋር ተቆራኝቶ ዘመናት የቆጠረ፣ አንዱም ሲሻር ሌላው ሲሠየም፣ ገዥዎች ሲፈራረቁ ያልሻሩት ያልቀየሩት የምፀት አነጋገር ነው፡፡—

የኢትዮጵያ ሕዝብ በቀደመ ታሪኩ ወታደር በላዩ ላይ መሠራቱ ጥያቄ የሌለበት ደንብ ሆኖ የቀየና ያፈተተውን ሲያደርገው፣ ያሻውን ሲፈጽምበት፣ ከዚህ የባሰ በደል ይገጥመኝ ይሆን? እያለ በበደሉ በበላይ ወታደርን ሲከስ፣ ሲያቆላምጥ፣ ነፍጥ ሳገነበጠ ሁሉ ሲጐነበስ ዘመናትን ቀና ብሎ ሳይመለከታቸው አሰልፈውት እንደሄዱ አሌ የሚባል አይደለም፡፡—

ይኸው ከነፍጥ የሚሠርፅ የማይጠየቅ ሥልጣን፣ የማይመረመር ባህርይ እየተዘባነነ መጥቶ "አብዮታዊ" የሚል ቀፀላ በመደረብ የኢትዮጵያ ሕዝብን አጥፍ ድርብ አበሳ ውስጥ ከትቶ፣ በወረቱ፣ በጥሪቱ መካሱ አንሶት የቤተሰቡን፣ የራሱን ሕይወት ጭምር ካሣ እያቀረበ ዕለቱለቱን እንጸመርገም ከሚቋጥርበት ደረጃ ላይ መድረሱ ገሃድ ነው፡፡—

የቀደመው ባለነፍጥና የዘመኑ ባለነፍጥ ልዩነት ቢኖራቸውም የሥልት እንጂ የግብር አይደለም፡፡

የቀድሞ ባለነፍጥ የባላገርን ሚስት ይዞበት ሲያድር ፈልጉ "ይህቺ ዝብል፡ እኅትህ ናትን?" ብሎ ቢጠይቀው፣ ከበሩን እስከ እንትፍ ብሎ ከአንደበቱ ተፍቶ ማውጣቱ ኅሊናውን ነዝሮት "እያን እኅቱ ናት" ብሎ መለሰ፣ ዓይኑ እያየ ወታደር ቀምቶት ቢያድር፣

"ካገር አድር ብዬ፣ ከቤት እነዳ ብዬ፣
ለባሻ ዓርኩለት ሚስቴን እቴ ብዬ፣"

ብሎ አንጐራጐረ ይባላል፡፡—

ባሁኑ ወቅት ይህችን ታህል እንኳን መተንፈስ፣ መቆጨት፣ የሚታሰብ አይደለም፡፡—"የነቃ" 'አብዮታዊ' ነኝ የሚል ወታደር ደግሞ የሚፈልገውን በቀጥታ ማድረግ እንጂ እንቢለሌ ምን አዞርት?

ወይም ነፍጠኛነትን ገንዘብ አድርጉ ያገር አንድነትን መገብየት አይቻልም፡፡— እነዚህ ሲዘቀጡ ነው ያገር አንድነት ብለሎ የሚወጣው፤ ጣዕሙ የሚያረካው፣ ሰላም፣ ዕድገት ይህንን ጠል ተመግበው ነው ሊያብቡ ሊያፈሩ የሚችሉት፡፡—

ትምክህተኞች የሚመኙት ሀገር ጠባቦች የሚያስቧት ሀገር የምትገነባው በዚያው በተለመደው በዕብሪትና በነፍጥ መሠረት ላይ ስለሆነ በደጎቸ ላይ እን ደ ተሠራ ቤት ትሆንና ማንኛውንም ምገድ ለመቋቋም ጽንዓቱ አይኖራትም፤ አሁን እንደሚታየው ምንጊዜም የፍርሻ የህውከትና የዋይታ ቤት ከመሆን አትዘለም፡፡—

ሀገር ሀገር የምትሆነው የችግሮች መፍትሔ ከሠፊው ሕዝብ በቀጥታ የሚ መነጭበትና —በአንድ በተወሰነ ሰሉት ቦይ ብቻ ሳይሆን —በብዙ ሕፍሳጋት ከዚህም ~~በዚያም ጓደብ ሳይበዛበት እንዳሻው የሚወርድበት ሠራ ዲሞክራሲያዊ መንግሥ ያ~~ የሚሰጥ ሥርዓት ሲገነባ ብቻ ነው፡፡—

ሕዝብ የመፍትሔ ምንጭ የጥበብ መፍለቂያ የሚሆነው ሌሎች በሚያስቡለት፣ ሌሎች በሚተለሙለት፣ በሚመኙለት፣ በሚወስኑለት ሲመራ ሳይሆን የሀገሩን ችግር ችግሬ ብሎ ራሱ አውጠንጥኖ፣ በዕቅድ ላይ ተሣትፎ፣ ዕቅሙ የሚመጥነውን ተረድቶ፣ ከሚያስከትለው መከራ የሚያመጣውን ፀጋ አገናዝቦ ለመራመድ የሚያስችለውን መድ ረክ ሲያገኝ ነው፡፡—

ፖለቲካ የቢስ ጨዋታ ይመስል፣ ቡድኖች አርስበርሳቸው ሲራኮቱ፣ ሕዝብ ዙሪያውን ከበቦ የሚሰተውን የሚያገባውን፣ የሚሸጡደውን የሚታሰለውን እየተወሏ ከተ አጅበ/ ወይ ጉድ/ እያለ አጠፋም አለሙም ነገር-ዓለሙን ተጋጣሚያቹ ላይ ጥሎ ከተዝበት ከለል እንዳያልፍ የሚደረገበት ሳይሆን፣ ወይም ደግሞ "ከኔ በቀር ሌላ ባዕድ ድርጅት አታምልክ፤ ድርጅትህ እንጂ ቀናተኛ ነኝ" በሚል ወዩ ታን ባዘለ "መለኮታዊ" ትእዛዝ ተገሥፁ ከመቀሠፍት ራሱን ለመጠበቅ የሚገደ ደብት ሳይሆን፣ የሕዝብ ወገን ሁሉ የመደራጀት ገደብ በርቱዕም ሆነ በአርቱዕ መንገድ ሳይጋረጥበት በመረጠው ፓርቲ እየተባደነ በጉራው በጉራው ተሠርቶ የሀገሪቱን ችግር፣ የሀገሪቱን መከራ ለመቀበል እንደሚታመነው ሁሉ መፍትሔ የመፈለጉንም ሐላፊነት ለመቀበል መታመን ሲችል ነው፡፡—

ፖለቲካውን በሞኖፓል ይዞ ችግር መከራውን ተካፈሉ ቢሉት ሌላ ማድረግ ለጊዜው ቢያቅተውም፣ ልቡን መንሣት አይቸገረውም፡፡ ልብ አልባ፣ ችግር መከ ራውን የሚችልበት ጉልበት ይሳነናል፤ ሀገር ከመደኩር አትዘለም፡፡—

ፈላጭ ቆራጭ ገዢዎች እንዳሻቸው ሲያደርጓት ዝንተዓለም በኖረች ሀገር፣ እነዚህ አምባገነኖች ሥልጣን ከእጃቸው እንዳያፈተልክ አንዱን ሕዝብ በሌላው ላይ እያስነሡ ሲያናቸፉት፣ደም ሲያቃቡት፣ በቀል ሲያዋርሱት በኖረባት ሀገር፣ በሕዝቦች መካከል ያለው ቅስል እንዳሻር፣ በቀሉ እንዲታጠብ፣ ሠፊው ሕዝብ የልቡን ፍርጥርጥ አድርጉ አውጥቶ በቀን የሀገር ፍቅር ስሜት የሚነሣሳው ለእው ነተኛ አንድነት መሠረት የሚጥለው ልዩ ልዩ ፓርቲዎች በሀገሪቱ አበበው አትሮ ንሱን ሲዘረጉለት ነው፡፡—

"ሙስናን የሚይጋብዝ ሥልጣን የለም፤ ለከት የሌለው ሥልጣን ደግሞ ለከት የሌለው ሙስናን ያስከትላል" ይባላልና ለእንደዚህ ዓይነቱ አዝማሚያ መግቢያ ቀዳዳ እንዳያገኝ የፓርቲዎች አጥር አስፈላጊ ነው፡፡—ሥልጣን ፍጹምነ ቱን አጡልቆ፣ ተገርቶ፣ ገርሞ፣ የሚጠየቅ፣ የሚመረመር፣ የሚከሰስ ሁኖ ከሕዝብ

ሠምሮ ሲውል፣ የሕዝብ ስእምሮ ከፍ ላለ ፀጋ፣ ልዑል ለሆነ ዓላማ ለመሽቀዳደም ለመወዳደር፣ በቅዱስ ቅንዓት ለመነሣሳት እንዲያም አድርጐ ሀገርን በፀውን ለማስቀደም ጥርጊያ ጐዳና ያገኛል::—የሕዝብ ብቸኛ ወኪል እኔና እኔ የምሠይመው፤ ወይም እኔ ያወቅኩለት ብቻ ነው፤ የቀረው አብዮት ቀልባሽ ነው ብሎ በሕዝብ ተሣትፎ ላይ ሠይፍን መምዘዝ ሕዝባዊነትም አብዮታዊነትም ሳይሆን አሕዛብነትና ዐጉዩነት እንጂ ነው::—

የተለያዩ ርዕዮተ ዓለም፣ በተለያዩ የፖለቲካ ዝንባሌ ያላቸው የኅብረተሰብ ክፍሎች፣ "ያንተ ሐሣብ፣ ያንተ ፕሮግራም ለሀገር ይበጃል፤ ያንተኛው አይበጅም" የሚል አጋፋሪ ሳይቀምባቸው፣ ሁሉም ይበጃል የሚለውን ደፍሮ ለማቅረብ፣ አቅርቦም ለማሳመን፣ ለመሞገት፣ ለመርታት፣ ለመረታት ሙሉ መብት የሚያገኙበት፣ አቸናፊው የማይታበይበት፣ ተቸናፊው የማያኩርፍበት፣ የማያቄምበት ባህልና ሥነ ሥርዓት ለመገንባት እስካልቻልን ድረስ፤ የታፈነ ማመፁ፣ ሲፈኝ ጠር መምዘዙ አይቀርም::—

ልዩነት የሚፈራ ሳይሆን ለሁለንተናዊ እድገት አንቀሳቃሹ ኃይል እሱ በመሆኑ በፀጋ የሚቀበሉት ነው::—የሕዝብን ፍላጐት የሚያንጸባርቅ ቀና ዓላማ ይዞ የተነሣ ልዩነት ድፍረት በርታትን የእምነት ጽናትን ቢያዳብርለት እንጂ አያስበረግገውም::—

ልዩነት ለፀብ ለግጭት ምክንያት መሆኑ ቀርቶ በአግባብ ሲውል፣ የሰከነ ሲይዘው፣ በአቻነት ላይ የተመሠረተ ጽኑ አንድነትን ለመገንቢያ፣ ሥልጣንን ለመገሪያ፣ ነውርን በአደባባይ፣ ገበናን በይፋ አውጥቶ የሕዝብን ጥቅም ለመከላከያ፣ ከሐሣብ ፍጭት አዲስ ሐሣብ ለማፍለቂያ፣ ምርምርን ለማስፋፊያ… ወዘተ ዓይነተኛው መሣሪያ ነው::—

እንደ ኢትዮጵያ ያለች ብዙ ብሔራት ያሉባት ሀገር አንድነቷ ጥልቀት ያለው መሠረት እየያዘ የሚሄደው ልዩነቶችን በውል ተዘክራ ዴሞክራሲያውያን መንገዶችን ተከትላ በምትጓዘው መጠን ነው::—በርግጥ ሕዝቦች ከመለያየት ይልቅ ትከሻ ለትከሻ ቢገጥሙ፣ ኅብረታቸውን ቢያደላድሉ ላቅ ላለ እድገትና ብልፅግና ለከፍተኛ ሥልጣኔ እንደሚበቁ፣ ብሔራዊ ልዕልናዋ የታፈረ የተከበረ ሀገር እንደ ሚመሠርቱ ያውቃሉ::—ለአንድነት ማጠየቂያ ማቅረብ የሚቀለውን ያህል ለመለያየት ማጠየቂያ ማቅረቡ ይከብዳል::—ሁኖም ለአንድነቱ ማጠየቂያ የሚሆኑት መሠረታውያን ነገሮች እየደበዘዙ በሚሄዱበት ሁኔታ ደግሞ አንድነት ጥያቄ ውስጥ መግባቱ የማይቀር ነው::—

በታሪክ አንድ ነበርን፣ ወይም አልነበርንም የሚለው መከራከሪያ፣ የታሪክ ቤተ መዘክር ውስጥ ተገቢ ሥፍራ የሚሰጠው ቢሆንም፣ በአንድ ተጨባጭ ሁኔታ አንዱ ሕዝብ ከሌላው ጋር በአንድ መንግሥት ጥላ ሥር ተጠልሎ ለመኖር ግዴታን በላዩ ላይ ለመጫን ግን ቦታ አይኖረውም::—"ፍየል ወደዚህ ቅዝምዝም ወደዚያ" እንደ ሚባለው ዓይነት ይሆንና በወቅቱ ለተከሠተው ነባራዊ ችግር እንደ ማንተራሺያ ከመቅረብ አልፎ መፍትሔ ሊሰጥ አይችልም፤—በአርታኙ አረታሃለሁ፤ በአስጥ አገባም አካሄዱ የሚሄዱ ጥያቄ አይደለምና::—

ዴሞክራሲን ለሀገራችን ስንሻ፣ ዴሞክራሲ የሚጠይቀውን ሁሉ ለማሟላት ዝግጁ መሆን ይኖርብናል::—"ከመረቁ አውጡልኝ፤ ከሥጋው ፁመኛ ነኝ፣" እንደሚባለው ከፊሉን ተቀብሎ ከፊሉን አያሻኝም ማለት ዴሞክራሲን ማባጠት ነው::—

የሕዝቦችን ዴሞክራሲያዊያን መብቶች ስናውቅ ደግሞ ከዚሁ ጋር መገንጠል የሌለበትን፣ የራሳቸውን ዕድል በራሳቸው የመወሰን መብታቸውንም ገደብ ባናበጅ ማወቅ የግድ ነው፡፡—

መበላለጥ መተናነስ የሌለበት፣ ሁሉንም ያለ አድልዎ የሚመለከት፣ በጋራ ጥቅም ላይ የተመሠረተ አንድነት ብተና አያሠጋውም፤ ያ ሲፈራ ደግሞ መብትን አሟልቶ መገኘት ነው፡፡—

ይህ ሳይሆን እየቀረ፣ አንዱ ገናና ብሔር በሌላው ላይ እየታበየ በመብቱ ላይ ገደብ እያበጀ፣ የራሱን ባህል የራሱን ወግ ከፍ ሲያደርግ የሌላውን እያስታቀረ እምቢኝ ባለው ላይ ጦር እየሰበቀ በሄደ መጠን የሕዝብ አንድነት እየተገዘገዘ ሲሄድ ይታያል፡፡—

በኢትዮጵያ ውስጥ አንዱ ባጥንቃቄ መፈታት ያለበት ጥያቄ የብሔር ጥያቄ ነው፡፡—በተለይ የኤርትራው ጥያቄ ለረጅም ጊዜ ደም በጐረፈበት መጠን ጥልቀት እያገኘ፣ በኤርትራና በቀረው የኢትዮጵያ ሕዝብ መካከል ሥፋትና ጥልቀት ያለው የበቀል ገደል የፈጠረ ስለሆነ በዚያ ግዙፍ ገደል ላይ ድልድይ ሠርቶ የግራ ቀኙን ሕዝቦች ማገናኘት የሁለቱን ክፍል ሕዝቦች የጋራ መሐንዲስነት የሚጠይቅ ነው፡፡—

ያ ብልሃት፣ ያ መፍትሔ የሚገኘው ደግሞ የኤርትራ ሕዝብና የቀረው የኢትዮጵያ ሕዝብ ቀጥተኛ የፖለቲካ ተሣትፎ የሚያደርጉበት ዴሞክራሲያዊ ሁኔታ ሲፈጠር ብቻ ነው፡፡—ስለሆነም በሁለቱም ክፍል በሚገኙ ሕዝቦች ፊት የተደቀነው አንገብጋቢ ጥያቄ ይህን ዴሞክራሲያዊ ሁኔታ የመፍጠር ጥያቄ ነው፡፡—ይህን ጥያቄ ለመመለስ ደግሞ ታግለን እናታግላለን ብለው በግራ ቀኙ ለገዱል የተሠለፉት ድርጅቶች የሌሎች ድርጅቶችን መብትና ህልውና ዐውቀው፣ ልዩ ልዩ ሐሣቦች ያለምንም ተፅዕኖ የሚንፀባረቁበትና የሕዝብ ስሜትና እምነት የሚገለጽበትን ሁኔታ አመቻችተው የሚጠበቅባቸውን አብዮታዊ ኃላፊነት መወጣት ታሪክ የጣለባቸው ሸክም ነው፡፡—

እኒህ ሁኔታዎች ሳያሟሉ፣ ሕዝብ ሐሣቡን የሚገልጽበት በቂ መድረክ ሳይኖረው፣ አማራጩ ጠባብ በሆነበት ሁኔታ የሕዝብ ስሜት ይህ ነው ብሎ ቀምሮ ማቅረብ፣ ደርግ ውሳኔ ሕዝብ እያለ ከሚያሸፈው የራቀ ሊሆን ስለማይችል "ሆዱን በጐመን ቢደልሉት ጉልበት በዳገት ይለግማል" እንደተባለው ይሆንና የፖለቲካ ባልቴት ሁኖ ይቀራል፡፡—

የኤርትራ ሕዝብ ከቀረው የኢትዮጵያ ሕዝብ በታሪክ አጋጣሚ ሊለይ የቻለበትና ከዚህም ጋር ተያይዞ ከቀረው የኢትዮጵያ ሕዝብ ላቅ ያለ ኢኮኖሚያዊ፣ ፖለቲካዊና ማኅበረሰባዊ የእድገት ደረጃ ላይ ደርሶ የነበረና ከቀረው የኢትዮጵያ ክፍል ጋር ሲጣመር ሰተት ባለ መንገድ ሳይሆን ብዙ የተወሳሰበና የተወዛገበ ፖለቲካ እንደነበረበት ግልጽ ነው፡፡—ልዩ ልዩ ኃይሎች ሲጎትቱት የነበረ የኤርትራ ፖለቲካ የውስብስብነቱ ባህርይ ከፍተኛ ጥንቃቄን የሚጠይቅ ሆኖ ሳለ፣ በጕለደፈ ፊውዳላዊ ፖለቲካ እንዳልሆነ ሆኖ እንዲመጠመጥ በመደረጉ ገና ከሃሌታው በኤርትራና በቀረው የኢትዮጵያ ሕዝብ መካከል የተጣለው የግንኙነት መሠረት ያረገረገ እንደነበር ይታወቃል፡፡—እያደርም የተከተለው፣ አሠረው፤ ጣለው፤ ውቃው ጨፍልቀው፣ የአንድነት ጥያቄ በኤርትራ ሕዝብ አእምሮ እንደ ጭራቅ ማስፈራሪያ እየሆነ፣ ሕዝብ ዐመፁን የሙጥኝ እንዲል የተጫነበት ዕዳ እንደነበረ መታወስ ያለበት መራራ ሀቅ ነው፡፡—

ከዚህ ሀቅም ተነሥቶ ነው የኢትዮጵያ ሕዝብ ለኤርትራ ጥያቄ መፍትሔ መሻት ያለበት::—

ለሃያ ስምንት ዓመታት ዘወትር እየተጓጎጠ ደሙን ሲያዘንም የኖረ ቁስል የሚጠግ ስላልሆነ ለረጅም ጊዜ ማስታመምን አብሮ መታመምን ይጠይቃል:: በቀረው የኢትዮጵያ ክፍል ያለው ሕዝብ የኤርትራ ሕዝብ ቁስል ሊያንገበግበው፣ ኃዘኑ ሊሰማው፣ ምቱ ሊከነክነው ይገባል::—

በደመ ነፍስ የሚውተረተረውን የኢትዮጵያ ሕዝብ ብሶት የይታውን ማስታገሺያ፣ ንዴት ቁጣውን ማብረጂያ፣ ለቅሶ ብካዩን ማርገቢያ አድርጎ ፋሽስታዊው መንግሥት እንደ አስማት የሚጠቀምበት የሀገር አንድነትን ነው::—

ከሀገር በላይ ምናለ? እያለ የኢትዮጵያ ሕዝብ ሲአንድነቱ ቢዜ ዶሆኑ እየመሰለው፣ በሆዱ ውስጥ የሚንጣጣውን ዕቶነ እሳት አዳፍኖ የገዛ ወገኑን፣ የአጥንቱን ፍላጭ፣ የሥጋውን ክፋይ እንደ ወራሪ የባዕድ ኃይል በመቁጠር፣ የዐመፁ መንሥዔ ሳይሰበው፣ እጁን በእጁ ሲቆርጥ፣ እጁግ የሚዘገንኑ፣ ታሪክን ለወደፊትም ሲያስጨንቁ የሚኖሩ እያሌ ዓመታትን አሳልፏል::—

ለአመታት ጠበቅ ያለ በትር ያረፈበት የኤርትራ ሕዝብ በትሩ በመረረ ቁጥር እምቢኝ ለመብቱ ብሎ ይበልጡን አመረረ እንጂ ጉልበቱ አልበረከም::—

“ባላገር ይካስ” ባዮች በኤርትራ ድል ያላደረግነው በዚህ ቦታ የተቸነፍነው፣ በዚያ ያፈገፈግነው··· በወታደራዊ አመራር ስሕተት ነው፤ ይህ ቢሆን ኖሮ፣ ያ ተደርጎ ቢሆን ኖሮ እያሉ ሁሉን ነገር ከወታደራዊ መፍትሔ አንጻር በማየት ይትከነከናሉ፤ ይቆጫሉ::—ለመሆኑ እንዳሉት ወታደራዊ ድል ተገኝቶ ቢሆንስ ውጤቱ ምን ኖሯል? አገርን አንድ አድርጎ መግዛት ከጠረፍ ጠረፍ የናዚ ስዋስቲካ ያጠላበት ባንዴራ በጭቁን ሕዝቦች አፅምት ላይ ተክሎ ማውለብለብ ነውን?

በርግጥ የኢትዮጵያ ሕዝብ ሳገሩ ሊሞትለት የተገባው ነው፤ የሚጠበቅበትም ነው::—ሲሞትባት፣ ሲሟሟትባት ግን የግርንቢጥ ነገር እየሆነ ሀገር ሀገር ልትሆን አልተቻላትም::—

በሕዝቦች መካከል ሥምረት፣ ፍቅር አንድነት መጥፋትን በኢትዮጵያ በየጊዜው የተነሡ ገዢዎች የተከበረ ተቃውሞ ገጥሟቸው አልጋቸውን እንዳያጡ ምርኩዛቸው አድርገውት የኖሩና ወደፊትም አምባገነኖች እስካሉ ድረስ የሚጠቀሙበት ነው::— ይህን ምርኩዛቸውን የኢትዮጵያ ሕዝብ እስካልቀማቸው ድረስ በሕዝቦች መካከል ቁስሉ እየሠፋ የአንድነት ዕድል እየጠበበ ይሄዳል::—የኢትዮጵያ ሕዝብ ባገር አንድነት ሽፋን የሚደርሰውን የወገን ዕልቂት መቃወምና ያለፈው ቁስል ያረገዘውን የቂም በቀል መግል አፍረጥርጦ እርስ በርሱ ተካክሞ በሕዝቦች መካከል ዳግመኛ መቆሳሰል የሌለበት አዲስ ምዕራፍ ለመጀመር ቁርጠኛ ውሳኔ ይጠብቀዋል::—

የኤርትራ ሕዝብ ዕድልና የቀረው የኢትዮጵያ ሕዝብ ዕድል በአንድ ፋሽስታዊ መንግሥት አገዛዝ ሥር የተቈራኘ እንደመሆኑ መጠን መፍትሔውም እንዲሁ የተጣመረ ነው::—በቀረው የኢትዮጵያ ክፍል ዴሞክራሲያዊ ሥርዓት ሳይፈጠር የኤርትራ ሕዝብ ጥያቄ የሕዝብን ፍላጎት የሚያንጸባርቅ ዴሞክራሲያዊ መፍትሔ ሊያገኝ አይችልም::—

የኤርትራ ሕዝብ የራሱን ዕድል በራሱ የመወሰን መብቱ እንዳለ ሁኖ፣ የቀረው የኢትዮጵያ ሕዝብ ብሶቱን በውል ተረድቶ የይታውን አድምጦ፣ ታሪኩን እህ ብሎ ሰምቶ በቅን ልቡና በዕውነተኛ የወገን ፍቅር ስሜትና ቁጭት ከጐኑ እንዲሠለፍ፣ ዳግመኛም ለማንም አምባገነን በሀገር አንድነት ስም ሀገሩን ለመከፋፈል ደሙን በከንቱ እንዳያፈስ ጥያቄውን በኢትዮጵያ ውስጥ በሚመሠረት ዴሞክራሲያዊ መንግሥት ጥላ ሥር ከመገንጠል በመለስ ባለ ትስስር ደረጃ ዝቅ አድርጐ ማቅረቡ ከዘለቄታ ሰላም፣ ከዘለቄታ የጭቁኖች አንድነት ከጋራ ብልፅግናና አንድነት አንጻር ተገቢና ወቅታዊ ይሆናል፡፡-

ከሁለተኛው የኢሕአፓ ኮንግረስ በኋላ በአገር ውስጥና በውጭ አገር ያሉት የኢሕአፓ አባላት በተለያዩ ግዚያትና መድረኮች ፓርቲው ከዚህ በፊት የኤርትራ ጥያቄን በሚመለከት የነበረውን አቋም፣በኤርትራ ውስጥም ሆነ በተቀረው የኢትዮጵያ ክፍል ውስጥ በወቅቱ በሚታየው ነባራዊ ሁኔታ አንፃር፣ከተወያዩበትና ከገመገሙ በኋላ በኢትዮጵያ (ኤርትራም ጭምር) የሚካሄደው ትግል፤-

- በመላ ሀገሪቱ ሰላምን ከማሥፈን አንጻር፣
- የሕዝቦችን የዘለቄታ ጥቅም ከማስጠበቅ አንጻር፣
- በእኩልነት ላይ የተመሠረተ የሕዝቦች ፍቅር አንድነትን ከመገንባት አንፃር
- ሕዝቦች የሚሹትን መንግሥት ቅርፅና ይዘት ወስነው በራሳቸው ዕድል ላይ ሌላ አስተናባሪ፣ ወይም ሞግዚት ሳይገባባቸው አርገጠኛ የራሳቸውን ምርጫ ሊያደርጉበት የሚያስችላቸውን ዴሞክራሲያዊ ሁኔታ ከመፍጠር አንጻር፣

ተደጋገፊ በመሆኑ የሕዝቦችን እምነትና ድጋፍ አገኝቶ፣ ከዚህም የሚሠርፀውን ኀይል ነሥቶ ለመራመድና የሶቭየት ኅብረት ጣልቃ ገብነትንና ፋሽስታዊ የኢትዮጵያ መንግሥትን ድል መትቶ በኤርትራና በቀሩት የኢትዮጵያ ክፍሎች የሚገኙ ሕዝቦች ፍላጐታቸው፣ ምኞታቸው በትክክል የሚንፀባረቅበት ሥርዓት ይገነባ ዘንድ አመቺ ሁኔታ እንደሚፈጠር በማመን የኤርትራን ጥያቄ በሚመለከት በቅርቡ አዲስ አቋም ላይ ተደርሷል፡፡ የዚህም ዋና ዋና ክፍሎች ባጭሩ፣ በጭማቂና በመግቢያ መልክ ሲቀርቡ እንደሚከተለው ነው፡፡

-በኤርትራ ጥያቄ ላይ

ቅድመ-የካቲት

በ1960ዎቹ ዓ.ም. መጀመሪያ አካባቢ የተማሪው እንቅስቃሴ ፀረ-ፊውዳል፣ ፀረ-ኢምፔሪያሊስት ቅኝት እያገኘና ሠፋ ያለ ፖለቲካዊ ይዘትና የተራማጅነት ጠባይ እየያዘ በመምጣቱ ፊውዳሉ ሥርዓት የፈጠራቸው ቅራኔዎች፣ ያስነሣቸው ጥያቄዎች መፍትሔ አግኝተው ለእድገት ለሥልጣኔ በር ይከፈት ዘንድ ትግሉ መቀጠል ሲጀምር ከፍትሕ ርዕት ከዴሞክራሲ ጥያቄዎች ዘርፍ ውስጥ፣ የብሔር ጥያቄ ከዐበይት ጥያቄዎች ውስጥ አንዱ ሆኖ፣ በዚያን ጊዜ የጥያቄው አንገብጋቢነት ፈጥጦ እንዲወጣ ያደረገውን፣ ከዚህ ጭቆና ነጻ ለመውጣትም የትጥቅ ትግል እስከመጀመር የደረሰውን የኤርትራን ጥያቄ መንደርደሪያ በማድረግ እንደነበር ይታወሳል፡፡

የብሔር ጥያቄ በዩኒቨርስቲ ቅጽር በይፋ ሲነሣ፣ ለውይይት ሲቀርብ ቢቻልም፣ ዴሞክራሲ ስሙ እንኳን እንግዳ በሆነበት፣ የብሔር ትምክህተኝነት ነግሶ በኖረበት ፊውዳላዊ ኅብረተሰብ ውስጥ ዘመናት ካደነደኑት ጭፍን ስሜት ተላቆ በዴሞክራሲያዊ ገጽ ለማየት የቻለው አነስተኛ የሆነው ተራማጅ የተማሪው ክፍል ሲሆን፣

አብዛኛውን ተማሪ በዚህ ጥያቄ ላይ ለዘብ ያለ አመለካከት እንዲይዝ ለማድረግ እንኳን የረጅም ጊዜ የተጋጋለ የሐሳብ ፍጭትን ጠይቋል::

በዚህ ላይ ደግሞ የኃይለ ሥላሴ መንግሥት፣ በአንድ በኩል የተማሪው እንቅስቃሴ ያነሣቸው የሕዝብ የኢኮኖሚና የፖለቲካ ጥያቄዎች፣ የመብት ጥያቄዎች፣ ከሕዝብ ጋር ደርሰው አለጋውን እንዳያናጉት በመሥጋት፣ በሌላው ወገን ደግሞ ንጉሠ ነገሥታዊው መንግሥት የኤርትራን ችግር በዴሞክራሲያዊ መንገድ ለማየትም ሆነ ለመፍታት ባሕርዩም ሊፈቅድለት ባለመቻሉ፣

— የተማሪው እንቅስቃሴ የውጭ እጅ አለበት፣

— የተገንጣዮች መሣሪያ ነው፤ ዓላማው ኢትዮጵያን ለመከፋፈል ነው....ወዘተ.

እያለ የከፈተበት ዘመቻ፣ በተለይ የኤርትራ ጥያቄ፣ ባጠቃላይም የብሔር ጥያቄ በጽሞና እንዳይታይ፣ የቅራኔው መንሥዔና መፍትሔው ፍትሕን በተከተለ መንገድ እንዳይመረመር፣ በዴሞክራሲያዊ ጥያቄነቱ እንዳይመዘን፣ ሠፊ ባለው ሕዝብ አእምሮ ውስጥ ቢያንስ ውዥንብር ፈጥሮ መቆየቱና የኤርትራ ጥያቄ፣ በጥያቄ ምልክት እንዲቆም፣ በጥርጣሬ እንዲታይ ማድረጉ ያለፈ ታሪክ አይደለም::

በውጭ ሀገር በነበረው የኢትዮጵያ ተማሪዎች ማኅበርም ይኸው የብሔር ጥያቄ ብዙ ያወያየና ያታገለ፣ ተማሪውንም ከሁለት የከፈለ ዐቢይ ጥያቄ ሲሆን፣ የኤርትራ ጥያቄ ከክፍለ ሀገራዊ[ሪጂናል] ጥያቄ በላይ መጥቆ የሚሄድ አይደለም፤ በዚያው ክልል ውስጥ መታየት አለበት፤ ከሚል አቋም ተነሥቶ በኢትዮጵያ ውስጥ ያሉ ሕዝቦች ከብሄረ–ሰብ ደረጃ ያለዘለሉ ናቸው፤ እስከሚለው የደረሰና ዞሮ ዞሮ ግን የራሳቸውን ዕድል በራሳቸው የመወሰን ዴሞክራሲያዊ መብት የሚገባቸው ሕዝቦች (በኢትዮጵያ) ውስጥ የሉም የሚል አቋም ባንድ በኩል ሲቀነቀን የነበረበትና ተገቢው ግንዛቤ ተገኝቶ ትክክለኛው ቅኝት የበላይነት እስኪያገኝ የተደረገው ትግል ቀላል አልነበረም::

ይህንንም ቅኝት ያስያዘው፣ ባገር ውስጥም ሆነ በውጭ ሀገር የተማሪ እንቅስቃሴ ውስጥ፣

ብሔሮችም ሆኑ ብሔረ–ሰቦች ጥያቄውን እስካነሱ ድረስ የራሳቸውን ዕድል በራሳቸው የመወሰን መብታቸው ሊከበርላቸው ይገባል፣

የሚል አቋም ይዞ ማንኛውንም ተፅዕኖ ተቋቁሞ፣ የኤርትራ ጥያቄ ከበደት ተብጥቶት እንዲታይና ዴሞክራሲያዊነቱም ተቀባይነት እንዲያገኝ ሳይታክት የታገለው በኋላም ኢሕአፓን ህለው ያደረገው የተራማጅ ምሁራን ወገን እንደነበር የሚዘነጋ አይደለም::

የብሔር ጥያቄ፣በተለይም የኤርትራ ጥያቄ፣ንድፈ–ሐሳባዊ መሠረት ይዞ በሠፊትና በጥልቀት ይጠና ዘንድ ደፈር ብለው ሀቁን ያቀረቡና በዚህ ጥያቄ ላይ ያሸለበውን የምሁራን አእምሮ በመቀስቀስ ረገድ ኢሕአፓን የመሠረቱ ጓዶች በየጊዜው፣ ያቀረቡዋቸው ልዩ ልዩ ጽሑፎች ጉልህ የሆነ አስተዋፅኦ አድርገው እንደነበርም የሚረሳ አይደለም::

-ድኅረ-የካቲት

በየካቲት 1966 ዓ.ም አብዮታዊ ሁኔታ ተፈጥሮ የሠፊው ሕዝብ የፖለቲካና የኢኮኖሚ ጥያቄዎች ዳር እስከ ዳር ሀገሪቱን ካናወጹበት፣ ዛሬ ኑንም ካናዝብቱ ጊዜ ጀምሮ እንደ ጦር ይፈራ የነበረውን "የኤርትራ ጥያቄ" ከሠፊው ሕዝብ ጥያቄዎች መካከል ጉልህ ቦታ ይዞ እንዲቀርብ ኢሕአፓ መተከሏዊ አቋሙ ላይ ፈርጠም ብሎ ቁሞ፣ በትምክህ ተግባት ካገጠጠ ጥላቻም ሆነ፣ በጥያቄው አፈታት ላይ ውሉን ካለመጨበጥና የአገር አንድነትን ብቻ በድፍኑ ከመመልከት የተነሣ፣ በጥላቻ፣ በጥርጣሬም ሆነ በሥጋት ከየአቅጣጫው የተሠነዘረበትን ምገድ ሁሉ ባለመታከት በትእግሥት ተጋፍጧል::

የሀገር አንድነት ከምን እንደሚሠርፅ፣ የብሔር ጥያቄ እንዴት ለምን እንደሚነሣ፣ እንዴትም መታየትም መፈታትም እንዳለበት በፕሮፓጋንዳ ጽሑፎች በማቅረብ፣ በመፈክሮቹም በማስተጋባት ለጥያቄው ያለው ግንዛቤ እየጨመረ ሄዶ፣ በየሠላማዊ ሠልፉ "የኤርትራ ጥያቄ በሰላማዊና በዴሞክራሲያዊ መንገድ ይፈታ፤" የሚለው መፈክር ከሌሎች የሠፊውን ሕዝብ ጥያቄ ከሚያንፀባርቁ መፈክሮች ጐን ራሱን አረጋግጦ በመቅረብ፣ እያሌ ላብአደሮች፣ ዴሞክራሲያውያን ወገኖች ... ወዘተ. ይህንኑ መፈክር አንግበው ከእስር ቤት እንደተወረወሩ፣ እንደቆሰሉ፣ እንደተሰዉ፣ ባጠቃላይም ኢሕአፓ በዚህ ጥያቄ ላይ ግንባር ቀደም ሚና በመጫወቱ በየአቅጣጫው ተሰንጉ የተያዘበትና እሱ ግን ትክክለኛ እምነቱን ለጊዜያዊ ጥቅም ሳያስገዛ፣ ጥያቄው የጠየቀውን መሠረታዊነት በፅጋ የተቀበለ መሆኑ ማስታወሱን የሚጠይቅ አይደለም::

ፋሽስታዊው መንግሥት ከኃይለ ሥላሴ በወረሰው ፈሊጥ የኤርትራ ጥያቄ በተነሣበት ሁሉ፣ "የውጭ እጅ አለበት፤ በፔትሮ-ዶላር የተገዙ ቅጥረኞች ደባ ነው፤ አገር ለመከፋፈል ነው... ወዘተ. ወዘተ." እያለ ያለመታከት በዜና ማሠራጫዎቹ፣ በጋዜጣው፣ በየዲስኩሩ... ወዘተ. መነሻውም መድረሻውም አድርጐ ይነዛ የነበረው የሐሰት ፕሮፓጋንዳ፣ በሕዝብ ዘንድ ኢሕአፓ ቢያንስ በጥርጣሬ እንዲታይ ያደረገው ተፅዕኖ ቀላል አልነበረም::

ኢሕአፓ በኤርትራ ጥያቄ ላይ በወሰደው አቋም፣ በከፈለው መሥዋዕትነት የተነሣ በአዲስ አበባና በልዩ ልዩ ከተሞች የሚገኙ ኤርትራውያን ላብ አደሮች ሠራተኞች፣... ወዘተ. ኢሕአፓ ላይ ያሳደሩት እምነትና ባጠቃላይ በፖሊሲዎቹ ላይ የነበራቸው መልካም አመለካከት በቀላሉ መታየት እንደሌለበት ሁሉ፣ ኢሕአፓን በዓላማው ጽናት፣ በአብዮታዊነቱ፣ በሕዝባዊነቱና በቆራጥነቱ እንደ ታዳጊው የተቀበለው ሠፊ ያለው ሕዝብ፣ በኤርትራ ጥያቄ ላይ ያለውን አቋም ግን እሺ በጐ ብሎ ኅሊናውን ሳይጨፈግገው ለመዋጥ፣ እያዳገተው የቆየ መሆኑም ግልጽ መሆን ያለበት ዕውነታ ነው::

-ኢሕአፓ በኤርትራ ላይ የነበረው አቋምና ከኤርትራ ግንባሮች ጋር የነበረው ግንኙነት፤-

ኢሕአፓ ከሁለቱ የኤርትራ ግንባሮች፣ ከሕዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ [ሕግሓኤ/ኢ.ፒ.ኤል.ኤፍ.]ና ከጋደሉ ሓርነት ኤርትራ [ተሓኤ/ኢ.ኤል.ኤፍ.] ጋር በተለያየ ጊዜ መልካም ግንኙነትና ትብብር የነበረው ቢሆንም፣ በሁለቱም

ግንባሮች በኩል እነሱ በፈለጉት መንገድ አቋም እንዲወስዱላቸው፣ ለነሱ ጥቅም በሚያመች መንገድ ስምምነት ላይ እንዲደርሱላቸው /ኢሕአፓ "የኤርትራ ጥያቄ የኮሎኒ ጥያቄ ነው" እንዲል፣ እንድስ[illegible]ቸውን ብቻ የኤርትራ መሪ ድርጅት ብሎ እንዲያውቃቸው ወዘተ/ ኢሕአፓ ላይ ግፊት ከማድረጋቸውም በላይ፣ በጥንቃቄ ጊዜ፣ አጣብቂኝ ውስጥ ለመክተትና በተጽዕኖቸው ሥር ለማስገባት፣ ለመቆጣጠር፣ ያ ባለ ሆነበት ጊዜም ህልውናው አደጋ ላይ የሚወድቅበትን ሁኔታ ለማመቻቸት ያልተመለሱ ቢሆንም፣ ኢሕአፓ ፍትሐዊ የሆነውን የኤርትራን ሕዝብ ትግል ከግንባሮቹ አመራርና ፖሊሲያቸው ነጥሎ በማየት፣ በኤርትራ ውስጥ የነበረውን ተጨባጭ ሁኔታ በየጊዜው በመገምገም፣ አቋሙንም ያንን በሚተረጉም መንገድ ከማስተካከል ወደ ኋላ አላለም።

በኤርትራ ውስጥ የሚካሄደው ትግል የነበረውን ሕዝባዊ ድጋፍ፣ ይኸውም ትግል ለወደፊቱ በቀረው የኢትዮጵያ ክፍል ውስጥ ከሚካሄደው ትግል ጋር ሊኖረው ከሚገባ መደባዊ ግንኙነትና ከጭቁኖች የጋራ ጥቅም አንጻር የሚኖረው ተጽዕኖ ከተገመገመ በኋላ፣ "የኤርትራ ሕዝብ የራሱን ዕድል በራሱ የመወሰን —እስከ መገንጠል ድረስ —— ያለውን መብት ከማወቅ ባሻገር "የኤርትራ ሕዝብ ለነፃነት የሚያደርገውን ትግል መደገፍ" የሚለው ከ1969 ጀምሮ የድርጅቱ አቋም ሆነ።

<u>ባሁኑ ወቅት በኤርትራ ጥያቄ ላይ የአቋም ለውጥ ለምን አስፈለገ?</u>

ኢሕአፓ የኤርትራን ነጻነት ተገቢነት ሲደግፍ በኤርትራ ትግል ውስጥ የነበረው ነባራዊ ሁኔታና አቅጣጫያውም የሚያሳየው ተሥፋ፣ አሁን በወቅቱ ገኃዱ ሁኖ ከሚታየው ሁኔታ ጋር የማይገጣጠም ከመሆኑም በላይ፣ ይህ ፍጻሜው እየራቀ፣ የሕዝቡን ተሥፋ እየጨለጠ፣ ሥቃይ እልቂትን እያራዘመ፣ ቸከ ብሎ የሚቀጥል ጦርነት የሚደመደምበት ምዕራፍ ላይ ለማድረስ ምን ይበጃል? የሚለውን መርምሮ ለዚህ የሚስማማውን አቋም መውሰድ ከኢሕአፓ የሚጠበቅበት ስለሆነ ነው።

ኢሕአፓ የኤርትራን ነጻነት ተገቢነት በደገፈበት ጊዜ በዋናነት የታዩ ሁኔታዎች፣—

— የኤርትራ ሕዝብ ነጻነቱን አረጋግጦ የራሱን መንግስት ለመመሥረት የነበረው ፍላጎትና ለነጻነት ትግሉ ይሰጥ የነበረው ድጋፍ ከፍተኛ ነበር።

— የብሔር ቅራኔው ከተፈታ በኋላ፣ በቦታው የሚተካውን የመደብ ቅራኔ ለማስወገድ መካሄድ ላለበት መደባዊ ትግል በር ለመክፈትና ለጭቁኖች አንድነት መሠረት ለመጣል ያመቻቸ ዘንድ አብዛኛው የኢ[illegible]ራ ሕዝብ ነጻነቱን በደገፈበት ሰዓት ከጐኑ ሆኖ ድጋፍ መስጠቱ የሠፊው የኤርትራ ሕዝብና የላብ አደሩን እምነት ለማግኘት ዓይነተኛው እርምጃ ነው ተብሎ ታምኖበት ነበር።

—በኤርትራ ውስጥ ባዚያን ጊዜ፣ በመካከላቸው ልዩነት የነበራቸው ሁለቱ ድርጅቶች መኖራቸው መድረክ ሊፈጠር የሚችልበትን በር ይከፍታል

የሚል እምነት ስለነበርና፣ ምንም እንኳ በድርጅቶቹ ውስጥ የበላይነትን ይዘው የነበሩት ብሔረተኞች ቢሆኑም፣ በሁለቱም ድርጅቶች ውስጥ የነበሩት ተራማጆች ሊጠናከሩ የሚችሉበት፣ በወቅቱም በኢትዮጵያ ውስጥ በነበሩት አብዮታዊና ዴሞክራሲያዊ ሀይሎች ላይ እምነት አሳድረው የትግል አንድነት ሊመሠርቱ የሚችሉበትም ሁኔታ የታየ ነበር:: ወዘተ::

አሁን በኤርትራ ሕዝብ ትግል ውስጥ የሚታየው ሁኔታ:-

የኤርትራ ሕዝብ ነጻነቱን ለማግኘት የሁለቱ አንጋፋ ድርጅቶች፣ የተሓኤና የሕግሓኤ ግንባር ተፈጥሮ መታገል ሁኔታው ግድ የሚለው ነው ብሎ በማመን፣ በየጊዜው ጥያቄውን ያለመታከት እያቀረበ ቢማፀንም ሰሚ ጆሮ ሳያገኝ ቀረ::

ባንድ በኩል ፋሽስታዊው መንግሥት ዐመፀኛ እያለ ያለ ምሕረት ሲጨፈጭፈው፣ ቤት ንብረቱን ሲያጋየው፣ ከቀየው ሲያፈናቅለው፣ ካገር ሲያፈልሰው፣ በሌላው ወገን ደግሞ በግራ ቀኙ ግንባሮች ውስጥ አገራችንን ነጻ እናወጣለን ብለው የተሰለፉ ያባት የናት ልጆች፣ ዘመድ አዝማዶች እርስ በርስ በመተላለቃቸው፣ ይኸው የኤርትራ ሕዝብ ደም በማይበቀሉበት ምሬት እየተወዘወዘ፣ ከመሪር ኀዘን እንኳም ሳይላቀቅ፣ አንደኛው ድርጅት ሌላኛውን በጦርነት ድል መትቶ የበታተነበት ሁኔታ መፈጠሩ ኀዘኑን እጥፍ ድርብ አደረገው::

ይህም አጋጣሚ በኤርትራ ላይ ክንዱ እየዛለ፣ በየጊዜው እየተሸማቀቀ፣ ሥር ሠፍራ እየጠበበት የሄደውን ፋሽስታዊ መንግሥት እንደገና ተፍታትቶ እንዲሠራፋ ከማድረጉም በላይ፣ በኤርትራ ውስጥ ዴሞክራሲያዊ መድረክ እየጠበበ እንዲመጣ፣ የአንድ ግንባር ብቻ የበላይ ተሠሚነት እንዲገን ሠፊ በር ከፈተለት::

በእርስ በርስ ጦርነቱ አቸናፊ ሆኖ የወጣው ግንባር ለኤርትራ ሕዝብ አማራጭ የሌለው አንደኛ አንዳም ብቻ መሪ ድርጅት አድርጎ ራሱን በመሠየም፣ በኤርትራ ምድር የሌሎች ድርጅቶችን መንቀሳቀስ ከለከለ፤ እንንቀሳቀስ ብለው የሞከሩትንም ጦርነት እየከፈተባቸው፣ የመታገል፣ የማደራጀት መብታቸውን አገደ:: የፈቀደው ነገር ቢኖር፣ ድርጅታዊ ነጻነትን አሳልፎ በመስጠት በራሱ (በሕግሓኤ) ድርጅት ውስጥ መዋኀድን —ማለትም መዋጥን —ብቻ ሆነ::

ይህም፣ ሰው ለሀገሩ፣ በሀገሩ፣ በመረጠው ድርጅት ውስጥ ገብቶ ለመታገልም ሆነ አዲስ ድርጅት ፈጥሮ የጋራ ጠላትን ለመዋጋት አለመቻሉ፣ የኤርትራ ግንባሮች የጋራ ግንባር ፈጥረው የጋራ ጠላትን ለመዋጋት አለመቻሉ፣ በኤርትራ የነጻነት ጥያቄ ላይ ሠፋ ያለው የኢትዮጵያ ሕዝብ ያሳደረው አሉታዊ ስሜትና በሀገር አንድነት ላይ ያለው ጽኑ አቋም በዚህ ላይ ተዳምሮ ሲታይ፣ የኤርትራ ሕዝብ ለረጅም ጊዜ በጉጉት ሲጠባበቀው የነበረው ሰላም እየራቀው መሄዱ ቀቢፀ—ተስፋ ውስጥ እንደሚጥለው መገመት ይቻላል:

በኤርትራ ትግል ውስጥ ኢዴሞክራሲያዊ የሆነ አመራሮችና አሠራሮች እየተከሰቱ መለስተኛ ቅራኔን በውይይት ለመፍታት፣ ተቃውሞን ለማዳመጥ፣ የሌላውን ሐሳብ ለማክበር፣ ለመቀበል፣ ለመቻቻል፣ ከዚህም ዘንድ የሠፊው የኤርትራ ሕዝብ የትግል ተሣትፎ ሊዳብርና ልዕልናውም ሊረጋገጥ የሚችልበት ሁኔታ በመጨጨቱ ዴሞክራሲ ሊያቆጠቁጥበት የሚችልበት መስክ እየጠበበ በመምጣቱ፣ ኤርትራውያን የደርግን ፋሽስታዊ አገዛዝ ባይመርጡም፣ ነጻነት በማን አመራር? በምን ዓይነት አመራር ሥር? የሚለውን ጥያቄ ግን የሚያነሱት ሆኗል::

በኢትዮጵያ በአጠቃላይ፣ በተለይም ደግሞ በኤርትራ፣ ካለው የወቅቱ ተጨባጭ ሁኔታ አንፃር አሁንም ኤርትራ ከኢትዮጵያ ተገንጥላ ነፃ አገር መሆንን የሚደግፍ አቋም:-

—ሰላምን በኤርትራና በተቀረው የኢትዮጵያ ክፍል ወዘተ ያስገኛል ወይ?

—ዴሞክራሲን ያመጣል ወይ?

—ለመደብ ትግልና ለጭቁኖች አንድነት አመቺ ሁኔታ ይፈጥራል ወይ?

... ወዘተ.

የመሳሰሉትን ለነጻነት ድጋፍ ማጠየቂያ የነበሩትን ጥያቄዎች ኢሕአፓ መልሱ እንዲሰጥበት አቢላት፣ ደጋፊዎች... ገፊታቸውን እየጨመሩ መጠየቃቸውን አላቆሙም:: በርግጥም ተጨባጭ ሁኔታው ግድ የሚለውን የአቋም ማስተካከል ማድረግ ካስፈለገ ውሎ አድሯል::

በኢትዮጵያ ውስጥ ዴሞክራሲያዊ ሥርዓት ሳይፈጠር በእኩልነት ላይ የተመሠረተ አንድነት ሊፈጠር፣ ከሀገር አንድነት በፊት የሕዝብ አንድነት ቀድሞ ሊታይ፣ የሕዝብ መብት ሊከበር፣ ድምፁ ሊሰማ፣ ወገኝነት ሊኖረው አይችልም::

በኢትዮጵያ ውስጥ ዴሞክራሲያዊ ሥርዓት ሳይፈጠር፣ የብሄሮችን ዕድል በራስ የመወሰን መብት —ከሙሉ አንድምታው ጋር —ሊከበር አይችልም:: ስለሆነም የኤርትራ ጥያቄ የሕዝብን ዕውነተኛ ፍላጐት በሚያንፀባርቅበት መንገድ ይፈታል ማለት ዘበት ነው::

በሌላ ወገን ደግሞ በኤርትራ ትግል ውስጥ የመደራጀት መብት ቢጠበቅ፣ ድርጅታዊ ነጻነት ተከበሮ፣ ኤርትራውያን በመረጧቸው ድርጅቶች ውስጥ ሊታገሉ ካልቻሉ፣ የኤርትራን የወደፊት ዕድል በመወሰን ላይ ጠባባቸውን ሊያንፀባርቁ የሚችሉበት ዴሞክራሲያዊ ሁኔታ እስካልተፈጠረ ድረስ፣ ኤርትራውያን የአምባገነን አሠራር ቀራኛ ሁነው ከመረገጥ ከመጥረድ ሊወጡ አይችሉም:: በኤርትራ ውስጥ ባሉ ልዩ ልዩ ብሔረ—ሰቦች መካከል ፍቅር አንድነት ሊሠፍን፣ መፈቃቀድ መግባባት ሊመጣ፣ ቅራኔዎች ተፈተው ሰላም በሀገሪቱ ሊረብ ከቶ አይችልም::

የዘለቄታ ሰላም፣ እድገት፣ ብልፅግና በኤርትራም ሆነ በቀሪት የኢትዮጵያ ክፍሎች ዋስትና ሊያገኝ ከሚያስችሉት ጉዳዮች አንዱ ድርጅቶች/ፓርቲዎች ሙሉ ነጻነት ኖሯቸው፣ በፕሮግራማቸው መሠረት እያደራጁና እየቀሰቀሱ ለሰፊው ሕዝብ ሠፋ ያለ የትግል መድረክ ሲሰጡትና በዚያም ሠፊ መድረክ ላይ በሚገነባው ዴሞክራሲያዊ ባህል ያለምንም ተፅዕኖ ምርጫውን እያደረገ ልዕልናውን እያረጋገጠ፣ ከወዲሁ የዴሞክራሲያዊ መንግሥትን ግንባታ ለመጀመር ይቻል ዘንድ በኤርትራና በቀሪት የኢትዮጵያ ክፍሎች የሚገኙ ዴሞክራሲያውያን ኀይላት፣ አገር ወዳድ ግለሰቦች፣ ቡድኖች ... ወዘተ. ሠፊ የዴሞክራሲ መሠረት ለመጣል በሁለቱም ወገን፣ በሁለቱም አቅጣጫ የሚጠይቀውን ብርቱ ትግል ለመጋፈጥ ቆርጠው ሲነሡ ነው::

በግራ ቀኙ ለዴሞክራሲ በሚደረገው ትግል ላይ የሚጋጥመው እንቅፋትም ሆነ ሥልጠት በሁለቱም ወገን ላይ አያንታዊም ሆነ አሉታዊ ተፅዕኖ እንደሚኖረው ሞቱም ሆነ ሽረቱ፣ መከራውም ሆነ ፀጋው፣ ባንድ ወገን ላይ ብቻ ተወስኖ እንደማይቀር በመገንዘብ አንዱ ወገን በሌላው በኩል ያለውን ተጨባጭ ሁኔታ እየተረዳ የሕዝቦችን የጋራ ጥቅምና ሉዓላዊ ዓላማዎች በማስቀደም መጓዝን ይጠይቃል::

የትግልን ጣዕም፣ የትግልን መራራነት፣ የነጻነትን ክቡርነት ከትውልድ ትውልድ እየተቀባበለ፣ የዳበረ የትግል ባህል ያካበተው የኤርትራ ሕዝብ፣ ሰላምን ሲፈልጉ፣ ዴሞክራሲን ሲሹ፣ ነጻነትን ሲያሥሱ ገድላቸውን አስጽፈው ያለፉትን ሰማዕታትን የሚዘክረው በቀቢፀ—ተሥፋ ሳይሆን፣ እነሱ ፈልገው ያልደረሱበትን ፈልጎ ለመድረስ ከዚህ በፊት ያልሞከሯቸውን አማራጭ መንገዶችንም ጭምር ለመቀየስ ሲደፍር ነው፡፡

በኤርትራም ሆነ በቀሩት የኢትዮጵያ ክፍሎች በሚካሄደው ጦርነት፣ የሚደርሰው የሕዝብ ዕልቂት፣ ሥቃይ፣ ሠቆቃው፣ ከአንድ ምንጭ የተቀዳ እንደመሆኑ መጠን፣ ምንጩን ለማድረቅ፣ የሁለቱንም ወገን ሕዝቦች የተደጋገፈ ትግል፣ የተቀናጀ ዘዴ ይጠይቃል፡፡ ይህን መደጋገፍ ይህን መተባበር ዕውን ለማድረግ ደግሞ በሁለቱም ክፍል ያሉ ሕዝቦች ለጋራ ዓላማ፣ በጋራ ለሚሹት ሰላም እያንዳንዱ ወገን ከራሱ ብቸኛ ጥቅም መስዋዕት አድርጎ የሚያቀርበው የአቀዋም ሽግሽግ አስፈላጊ ይሆናል፡፡

እዚህ ላይ አስታውሶ ማለፍ የሚገባው ከኤርትራ ውጭ ያለው የኢትዮጵያ ሕዝብ ኤርትራንና የኤርትራን ጥያቄ እንዴት እንደሚመለከትና በትግሉም ላይ ያለውን ተፅዕኖ ነው፡፡

የኢትዮጵያ ሕዝብ

ሀ/ ኤርትራውያንን በታሪኩ፣ በቋንቋው፣ በባህሉ፣ በዘር ግንዱ ... ወዘተ. ኢትዮጵያውያን አይደሉም ብሎ አያምንም፤ ሀገሪቱንም እንደማንኛውም የኢትዮጵያ ክፍለ ሀገር እንጂ እንደ ባዕድ፣ እንደ ደንበርተኛ ሀገር አይመለከትም፤

ለ/ ተገንጥሎ የራሱን ነጻ መንግሥት ማቋቋም የሚለውንም በመብት ደረጃም እንኳን ግንዛቤውን ለማግኘት ባህላዊ መሠረቱ አይፈቅዱለትም፤ ይህን የሚረዳበት ዴሞክራሲያዊ መድረክም ሆነ ሁኔታ አልተሟላለትም፤

በትግሉ ሂደት ውስጥ ተደጋግሞ እንደታየው፣ "አገር ተከፋፈለ፤ አገር ተገነጠለ፣ አገር ተወረረ፤ አገር... አገር..." የሚል ቅጽል ይዞ የሚመጣ ነገር የኢትዮጵያን ሕዝብ ያስደነግጠዋል፤ ያሳስበዋል፤ ያሰባስበዋል፤ ታሪካዊ መሠረትም አለው፡፡ ስለሆነም፣ ሕዝብ አከ አንትና ያለው ይህ ፋሽስታዊ መንግሥት እንኳ፣ የዐመፅ ምክንያት፣ —በደል፣ ጭቆና፤ ምንጩ፣ —ራሱ ፋሽስታዊ መንግሥት መሆኑን ሸፋፍኖ የውጭ እጅ እያመላከተ፣ "ያገር አንድነት ሊናጋ ነው፤ አገር ሊቆረስ ነው፤ ... ወዘተ." ብሎ ባናፋ ቁጥር፣ ሀገሩን ያዳነ እየመሰለው አካኪ ዘራፍ/ እያለ ከልቡ አምኖበት የሚሰለፈው ሕዝብ ቁጥር ቀላል አልነበረም፡፡

የኢትዮጵያ ሕዝብ የሕዝብን በደል ሊረዳ ቢችልም፣ መገንጠልን መደገፍ አይዋጥለትም፡፡ ይህን ስሜቱን በመረዳት የሕዝብ አእምሮ መሠረታውያን ችግሮች ላይ እንዳያተኩርና ዙፋኑ አደጋ ላይ እንዳይወድቅበት በዚሁ ዘዴ ቀ/ኃ/ሥ እስከመጨረሻው ተጠቀሞበታል፤ መንግሥቱ ኃ/ማርያም በዚሁ ዘዴ ማሰባሰቡ እየተሟጠጠበት ቢሄድም አሁንም የቀረቸው መንጠላጠያ ይህቸው "የሀገር አንድነት" መፈክር ናት፡፡ — ባገር ቀልድ የለም፤ እያለ ሕዝቡ ይሰማዋል፡፡

ፋሽስታዊው መንግሥት በሀገር አንድነት ስም ከብሔረተኞች ግንባሮች ጋር በሚያካሂዳቸው ጦርነቶች ከጊዜ ጊዜ እየተቸነፈ በመምጣቱ ስለ ሀገር አንድነት ብሎ የኢትዮጵያ ሕዝብ የሰጠው ድጋፍና ትብብር ከፍተኛ የሕይወት የማቴሪያልና የገንዘብ ኪሣራ ከማምጣት ሌላ የፈየደው ነገር ባለመኖሩ የተስፋ መቁረጥ ስሜት ቢሰማውም፣ አሁንም አብዛኛው የኢትዮጵያ ሕዝብ ለሀገር አንድነት ያለው ስሜት ጠንካራና ቋሚ በመሆኑ "የሀገር አንድነት" የሚለው መፈክር የሚሠራና የሚያገለግል ነው። በተወሰነ ደረጃም ሊያሰባስብ ከመቻሉም በላይ ያለ ውዴታው ከሚሰለፈውም ወገን ተቃውሞን የሚያዳክምና የሚያለዝብ ነው።

ፋሽስታዊ መንግሥት በኤርትራ ግንባሮችም ላይ ሆነ በሌሎች ብሔረተኛ ድርጅቶች ላይ በዚሁ መፈክር ተጠቅሞ ውጉንም ቢሆን ሀገር አንድነት ሲባል በሚሰጠው ድጋፍ ላይ በመመሥረትና በፈቃደኝነት የማይሠለፈውን አብዛኛውን ሕዝብ ደግሞ እንደለመደው ባሉት መንግሥታዊና ሌሎች መዋቅሮች አስገድዶ በማሰባሰብ ጦርነቱን ቢያንስ ለተወሰነ ጊዜ ሊቀጥልና በዚያውም መጠን ሰላምን የሚያርቃት ይሆናል።

መገንጠል የሚለው ከኤርትራ ጥያቄ ጋር ተቀጥላ ሁኖ እየመጣ፣ ሠፊ ያለው የኢትዮጵያ ሕዝብ የኤርትራን ጥያቄ ከጭፍን ስሜት ነጻ ሁኖ በጽሞና እንዳይመለከተውና እንዳያውቀው ማስፈራሪያ ሆኖበት፣ መፍትሔውም ላይ ተባባሪ እንዳይሆን ዓይነ ጥላ ሁኖ ቆይቷል።

በፋሽስታዊው መንግሥት የሚጨፈጨፈው የኢትዮጵያ ሕዝብ ወገኑ በሆነው፣ እንደሱው በዚያው ፋሽስታዊው መንግሥት በሚጨፈጨፈው የኤርትራ ሕዝብ ላይ መዘመቱ የታሪክ ምፀት ሁኖ እንዳይቀር፣ አንዱ የሌላው ብሶት ተሰምቶት አንተ ትብስ፣ አንተ ትብስ፣ ተባብለው ሁለቱንም ወገኖች ለሚያስተሳስራቸው የጋራ ጥቅም የትግል አጋሮች እንዳይሆኑ ጋሬጣ ሁኖ የሚገረግራቸውን "ተገንጥሉ ነጻ መንግሥት ማቋቋም" የሚለውን አቋም ማሸጋሸግ ይጠይቃል።

ይህን አቋም ማሸጋሸግ ማለት ደግሞ ፋሽስታዊ መንግሥት ጭቁን የኢትዮጵያ ሕዝብን በማያልቅ ጦርነት የሚማገድበትን አንዱ የቀረውን ማሞኛ ዘዴውን ማክሸፍና ኃይሉን ማምከን፣ ጉዱን የሚሸፋፍንበትን "ያገር አንድነት" ሸፋን መግለብና ዕርቃኑን ማስቀረት ማለት ነው።

ይህም ብቻም አይደለም፣ ሠፊው የኢትዮጵያ ሕዝብ የኤርትራን ሕዝብ የትግል ታሪክ በትክክለኛው ገጽታው እንዲረዳ አዲስ ምዕራፍ መክፈትና ትብረቱን አደልድሎ ለትግሉ አመርታ የሚሰጥበትን ፈር ማስያዝ ማለት ነው።

ባጭር ቃል የኤርትራን ጥያቄ በመገንጠል ደረጃ ሳይሆን ከቀረው የኢትዮጵያ ሕዝብ ትግል ጋር በተሳሰረና ከቀረው የኢትዮጵያ ሕዝብ ዕድል ጋር በዴሞክራሲያዊ ሥርዓት ውስጥ በተቀራኘ መንገድ መፍትሔ እንዲያገኝ ማድረጉ፣ ለዘለቄታ ሰላም፣ ለዘለቄታ የሕዝብ ጥቅም ለጋራ ብልፅግና አስፈላጊና ገኅዱ የሆነ ምርጫ ሁኗል። —እነሆም አዲሱ አቋም —

-በኤርትራ ጥያቄ ላይ የኢሕአፓ የወቅቱ አቋም፤-

ሀ. የፌደራል ሪፐብሊክ መፍትሔ፤-

የኢሕአፓ አሁንም እንደ ወትሮው፤-

- የብሔር/ ብሔረ-ሰቦች የራስን ዕድል በራስ የመወሰን መብት—— እስከ መገንጠል ድረስ —— ያከብራል፣ ያስከብራል፤
- የኢትዮጵያ ሕዝቦች በፈቃደኝነትና በእኩልነት ላይ የተመሠረተ አንድነት እንዲያገኙ/እንዲኖራቸው ይታገላል፤ ጠባብ ብሔረተኛነትን እንዲሁም የብሔር ትምክህተኛነትን ይታገላል፤በአገር አንድነት ስም የሕዝብን ጭፍጨፋ ይቃወማል፣ ይዋጋል፤-
- የኤርትራ ጥያቄ በመሠረቱ ዴሞክራሲያዊና ሰላማዊ መፍትሔ እንደሚጠይቅና "ወታደራዊ መፍትሔ" ዘላቂ ሰላም ሊያስከትል እንደማይችል ያምናል፤-

-የኤርትራ ጥያቄን በአጠቃላዩ የብሔር ጥያቄ ክልል ውስጥ የሚመለከተው እንደመሆኑ መጠን "ኤርትራ የኢትዮጵያ ቅኝ ግዛት ናት"፣ በኢትዮጵያ አማካኝነት የአሜሪካ ወይም የሶቪየት ሕብረት ቅኝ ግዛት ናት ወዘተ የሚሉትን የተሳሳቱ አመለካከቶች/ ትንታኔዎች አይቀበልም፤

-በኤርትራ ያለው ችግር ሆነ መፍትሔው በተቀረው የኢትዮጵያ ክፍል ካሉት ችግሮችና መፍትሔያቸው ጋር የተያያዘና የሠረፀ እንጂ የተነጠለ ወይም ተገንጥሎ የሚታይ አይደለም ይላል፤

ከነዚህና ከመሳሰሉት መሠረተ ሐሣቦች እንዲሁም ቀደም ሲል በአጭሩም ቢሆን ከተጠቆሙት አጠቃላይ ነጥቦች በመነሣት ባሁኑ ተጨባጭ ሁኔታ የኤርትራው ጥያቄ የፌደራል መፍትሔን ተግባራዊ ማድረግ የሚጠይቅ መሆኑን በማመን፣ ለዚሁ መፍትሔ መቀስቀሱና መታገሉ ትክክለኛና ወቅታዊ ነው የሚል አቋም ወስዷል::

የፌደራል ግንኙነት ትስስር የተለያዩ መልክና ዓይነት እንዳለውም በመገንዘብ ከኤርትራው ልዩ ታሪክና የትግል ሂደት በመነሣት፣ ኤርትራን በፌደራል ሪፐብሊክ ደረጃ ከቀረው የኢትዮጵያ ክፍል ጋር ግንኙነት /ትስስር እንዲኖራት ማድረጉ፣ ለዘለቄታው የኢትዮጵያ ሕዝቦች ኅብረት፣ ለዘላቂው ሰላምና እድገት መሠረቱን ለመጣል አስፈላጊና ወቅቱም ግዱ የሚለው ተግባራዊ እርምጃ ነው ብሎ ኢሕአፓ ያምናል::

ባለው ተጨባጭ ሁኔታ የኤርትራን ጥያቄ ለመፍታት ኢሕአፓ የሚያቀርበው የፌደራላዊ ሪፐብሊክ መፍትሔ ተግባራዊነት በኃይለ ሥላሴ ዘመን ተሞክሮ ከነበረው ዓይነት ፌደሬሽንም ሆነ፣ አንዱ ወይም የተወሰኑ የኤርትራ ግንባሮች ከደርግ ጋር በድርድር ሊስማሙ ከሚችሉት የፌደራል ግንኙነት፣ በተለይ በዴሞክራሲ አግባቡና ይዘቱ፣ የተለየ ነው:: ይህም በመሆኑ፣ ኢሕአፓ የፌደራል ሪፐብሊክ መፍትሔን ሲያቀርብ፣ በኤርትራም ሆነ በተቀረው የኢትዮጵያ ክፍል ውስጥ ዴሞክራሲያዊ ሁኔታ መስፈንን መሠረት በማድረግ መሆኑ ተነጥሎ መታየት የሌለበት መሠረታዊ ነጥብ ነው::

ኢሕአፓ ይህን ፌደራላዊ መፍትሔ ለኤርትራው ጥያቄ ሲያቀርብ፣ ይህም ተፈላጊውን ውጤት ሊያስከትል ዕድል የሚኖረው፣ በኢትዮጵያ ባጠቃላይ፣—— ኤርትራንም ጨምሮ ——በፖለቲካው መስክ ልዩ ልዩ ፓርቲያችን ያቀፈ የፖለቲካ ሥርዓት/መልታይ ፓርቲ ሲስተም/ ሊሠፍን ሲችልና የአንድ ፓርቲ ወይም ቡድን አምባገነንነት ሊከሠት የማይችልበት ሁኔታ ሲፈጠር ነው ብሎ ስለሚያምን ከዚህ ውጭ ባለ ሁኔታ፣ ይህን ባሏሏ አገባብ፣ ፌደራሊዝም ሆነ ሌላ ግንኙነት ሰላም፣ ዴሞክራሲና እድገት ሊያመጣ አይችልም ይላል:: ስለሆነም ከዚህ አንጻርም ከሚያቀርበው መፍትሔ ጋር ይህንኑ ጉዳይ በግልጽ አያይዞ ያስቀምጣል፣ ያብራራል፣ ይቀሳቀሳል::

ለ. <u>በኤርትራው ጥያቄ ላይ ውሳኔ—ሕዝብን /ሬፈረንደምን/ በሚመለከት፣</u>—

የሕዝብ ዐበይት ጥያቄዎች፣ የሕገ መንግሥትና የመሳሰሉት፣ የብሔር ጥያቄም ጭምር፣ ምን ጊዜም መፈታት ያለባቸው በሬፈረንደም ብቻ ነው፤ ትክክለኛ የሕዝብ ምርጫ የሚመዘነውም ሁል ጊዜም በሬፈረንደም ብቻ ነው፤ ብሎ ኢሕአፓ አያምንም:: ጥያቄዎች በወቅቱ ካለው ነባራዊ ሁኔታ ጋር እየተገናዘቡና እየተመዘኑ፣ መፍትሔያቸው፣ በውሳኔ—ሕዝብ ይሁን በሌላ ተገምግመው መታየት ያለባቸው ነው የሚለውን እምነቱን ይዞ፣ ኢሕአፓ የኤርትራ ሕዝቦች የራስን ዕድል በራስ የመወሰን መብታቸውን በውሳኔ—ሕዝብ አማካኝነት ይረጋገጥ የሚለውን ከኤርትራ ልዩ ታሪካዊ ሁኔታ ተነሥቶ ይቀበላል፣ ይደግፋል::

ይህ እንዳለ ሁኖ ግን ስለ ውሳኔ—ሕዝብ ተገቢው ግንዛቤ መጨበጥ ይኖርበታል:: አብዛኞቹ የኤርትራ ግንባሮች እንዲሁም ሌሎች ብሔረተኛ ድርጅቶች ውሳኔ—ሕዝብን በዚህ ረገድ መቀበል፣ የብሔሮችን መብት ለመቀበል እንደብቸኛው ማረጋገጫ /መመዘኛ አድርገው ይወስዱታል:: ውሳኔ—ሕዝብ ብቸኛው መንገድ ካለመሆኑም በላይ የሕዝብን ምርጫ ከማሳየት አንፃርም ትርጉም የሚኖረው በግብር የሚወሰንበት መደላደል ሲኖረው ስለሆነ፣ እነሱ የሚሉት የውሳኔ—ሕዝብ ትርጓሜና ኢሕአፓ የሚለው ጉልህ ልዩነት አለው::

እነሱ ውሳኔ—ሕዝብን በተለይ በአሁኑ ሁኔታ የሚገፉት በደርግና በነሱ መካከል /"በየክልላቸው"/ ሕዝቡ ምርጫ ያድርግ ማለታቸው ሲሆን፣ የሚገደረደሩትም ሕዝቡ ከደርግ ይልቅ እኛን ይመርጣል፣ ከሚል እምነት በመነሣት ነው::

ኢሕአፓ በመሠረቱ ውሳኔ—ሕዝብን ለኤርትራው ጥያቄ እንደ አንድ የሕዝብ ምርጫ መከወቻ መንገድ አድርጎ ሲቀበለው፣ ይህንኑም ቢሆን በኤርትራም በቀረውም የኢትዮጵያ ክፍል መኖር ከሚያስፈልገው ዴሞክራሲያዊ ሁኔታ ጋር አጣምሮ በማየት ነው::

ኢሕአፓ ውሳኔ—ሕዝብ ተግባራዊ ሊሆን የሚችለው ዴሞክራሲን በተቀበለና በፈቀደ ሁኔታ ውስጥ ብቻ ነው ብሎ ስለሚያምን፣ መራጩ ሕዝብ ከፋሽስታዊ መንግሥት ሆነ ከማንኛውም ሌላ ኃይል ወይም ኃይሎች ግፊት ነጻ ሁኖ ሳይሸማቀቅ፣ በትክክል የሚሰማውን ስሜትና ፍላጎት ሊገልጽበት በሚችልበት ሁኔታ ውስጥ ሳይገኝ ሀቀኛ ውሳኔ—ሕዝብ ተግባራዊ ሊሆን አይችልም ይላል:: —— ——

ከዚህም ዘንድ በኤርትራና በቀረው የኢትዮጵያ ክፍል የሚገኙ ዴሞክራሲ
ያውያን ኃይላት ትግላቸውን ለማዛመድና በተቀናጀ ትግል የህውከት፣ የዐመፅ፣
የጠብ፣ የጥላቻ የመለያየት መንሥዔዎችን ከመሠረታቸው ሊያነግላቸው የሚችል
ዴሞክራሲያዊ ሥርዓት ለመመሥረት ከጥቃቅን ልዩነቶች ላቅ መጠቅ ብሎ ሉዓላዊ
የሕዝብ ዓላማዎችን ይዞ በቁርጠኝነት መነሣትን ሰላም የተጠማው ሕዝብ የሚጠብ
ቅባቸው ነው፡፡—

በኤርትራና በቀሩት የኢትዮጵያ ሕዝቦች መካከል ገዥዎች ያፋሰሱትን
የወንድማማች ደም ቂም በቀልን ለመዘከሪያ ሳይሆን ለእንግዲሁ ወንድም በወን
ድሙ ላይ እጁን ላያነሣ ቃል ኪዳን መግቢያ፣ ለእውነተኛ የሕዝብ አንድነት
መታሰቢያ ሊሆን ይገባዋል፡፡—

የኢትዮጵያ ሕዝብ የግፍ አገዛዝ በዝቶታል፣ በዚህ ፋሽስታዊ መንግሥት
ሲረገጥ እንኳን አሥራ ዓመታት አለፉ፡፡— አንዲት ቀን በተሆንም እንኳ አገርን
ማጣት ረጅም ቢሆንም፣ ከዚህ የከፋ አይመጣምና ይህን መንግሥት ሰይጣንም
ቢሆን ይተካው የሚያሰኝ አይደለም፡፡— የሰይጣን የሰይጣንማ ያወቁት ሰይጣን ይሻ
ላል ይባላል፡፡—

ካለፈው ስሕተት ተምሮ፣ በሰል ሰከን ብሎ የተሰበጣጠረ ትግልን ሠፋ
ባለ ዴሞክራሲያዊ ሥርዓት ለመመሥረት የሚያስፈልገውን ቅድመ ሁኔታ ለማሟላት
የሚጠይቀውን ጊዜና መሥዋዕትነት ከፍሎ ትግሉን "ታጥቦ ጭቃ" ከመሆን ማዳን
የማንኛውም አገር ወዳድ የተቀደሰ ተልዕኮ ነው፡፡—

የኢትዮጵያ ሕዝብ ሥልጣኑን ከቀሙት ፋሽስቶች፣ ትውልዱን ከመተሩ በላኤ
ሰቦች፣ በሕፃናት ደም ከሰከሩ አረመኔዎች ጋር ሰላም፣ ሰላም ተባብሉ፣ ተሸማ
ግሉ፣ ተገናበሰ፣ ተደራድሮ የሚያመጣው ሥልጣን የለም፤ ከደርግም ሆነ ከማንም
ማን ሥልጣንን በጻሕል ላይ አቀባለሁ ብሎ አይሞኝም፤ አይቃዥም፡፡—

"ባላገሩ ይካስ?"— እንግዲህ ባላገር የሚካስበትን እንጂ አሁንም
እንደወትሮው እየተበደለ የሚከስበትን መደላደል ለማንም አያመቻችም፡፡——

—ሰላም፣ ዴሞክራሲ፣ እድገት የሕዝቦች
የተባበረ ትግል ውጤት ነው!

—እ ና ቸ ን ፋ ለ ን ! ! !